

27

Kultura i nauka na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX i na początku XX w.

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

XXXVI. Kultura i nauka polska w II połowie XIX i na początku XX w.

Uczeń:

- 1) wyjaśnia specyfikę polskiego pozytywizmu oraz twórczości młodopolskiej;
- 2) rozpoznaje dorobek kultury polskiej doby pozytywizmu i Młodej Polski;
- 3) wskazuje przykłady najwybitniejszych dzieł tworzonych „ku pokrzepieniu serc”;
- 3) rozpoznaje najważniejszych ludzi nauki oraz omawia ich dokonania.

Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- 1) charakteryzuje podstawy ideowe i program polskiego pozytywizmu;
- 2) charakteryzuje różne nurty w sztuce na przełomie XIX i XX w.;
- 3) ocenia rolę kultury polskiej w dziele zachowania tożsamości narodowej przez Polaków w dobie rusyfikacji i germanizacji.

CZAS ZAJĘĆ

2 godziny lekcyjne

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: 1871, 1896, 1905, 1924
- postacie: Henryka Sienkiewicza, Józefa Ignacego Kraszewskiego, Bolesława Prusa, Elizy Orzeszkowej, Marii Konopnickiej, Maksymiliana Gierymskiego, Józefa Chełmońskiego, Aleksandra Gierymskiego, Juliusza i Wojciecha Kossaków, Jana Matejkę, Tadeusza Boya-Żeleńskiego, Stanisława Przybyszewskiego, Władysława Stanisława Reymonta, Stefana Żeromskiego, Stanisława Wyspiańskiego, Stanisława Witkiewicza, Jacka Malczewskiego, Olgi Boznańskiej, Józefa Mehoffera, Karola Szymanowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Heleny Modrzejewskiej, Zygmunta Wróblewskiego, Karola Olszewskiego, Marii Skłodowskiej-Curie, Jana Baudouina de Courtenay, Ludwika Zamenhofs, Józefa Szujskiego, Michała Bobrzyńskiego, Tadeusza Korzóna, Władysława Smoleńskiego, Poli Negri

ROZUMIE

- pojęcia: Młoda Polska, dekadentyzm, symbolizm, Akademia Umiejętności (AU), historiografia, krakowska szkoła historyczna, warszawska szkoła historyczna, kultura masowa, fotoplastykon, ogrody jordanowskie

POTRAFI

- scharakteryzować główne nurty w sztuce drugiej połowy XIX i początku XX w.
- omówić rozwój kultury masowej na ziemiach polskich

- wymienić najważniejszych twórców nauki i kultury polskiej na przełomie XIX i XX w. oraz ich dzieła
- ocenić rolę kultury polskiej w dziele zachowania tożsamości narodowej przez Polaków w dobie rusyfikacji i germanizacji

Materiał realizowany na pierwszej godzinie lekcyjnej

I. WPROWADZENIE

Podajemy temat i główny cel lekcji.

Prosimy uczniów, aby przypomnieli, jak wyglądało życie kulturalne na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w.

II. ROZWINIĘCIE

Omawiamy, jaką rolę w społeczeństwie polskim odgrywała kultura i sztuka w drugiej połowie XIX w. Wprowadzamy pojęcia mecenatu mieszczańskiego i inteligenckiego oraz mówimy o tworzeniu sztuki „ku pokrzepieniu serc”.

Przydzielamy uczniom postacie ze świata kultury i nauki. Są to: Henryk Sienkiewicz, Józef Ignacy Kraszewski, Bolesław Prus, Eliza Orzeszkowa, Maria Konopnicka, Maksymilian Gierwski, Aleksander Gierwski, Józef Chełmoński, Juliusz Kossak, Wojciech Kossak, Jan Matejko, Tadeusz Boy-Żeleński, Stanisław Przybyszewski, Władysław Stanisław Reymont, Stefan Żeromski, Stanisław Wyspiański, Stanisław Witkiewicz, Jacek Malczewski, Olga Boznańska, Józef Mehoffer, Karol Szymanowski, Ignacy Jan Paderewski, Helena Modrzejewska, Zygmunt Wróblewski, Karol Olszewski, Maria Skłodowska-Curie, Jan Baudouin de Courtenay, Ludwik Zamenhof, Pola Negri.

Prosimy o przygotowanie krótkiej, zwięzłej notatki o poszczególnych osobach (dotyczącej życia, twórczości i osiągnięć). Można korzystać z podręcznika (s. 286–293) oraz innych źródeł (książki z biblioteki lub Internet). Gdy klasa pracuje, rozdajemy karty pracy.

Po upływie wyznaczonego czasu uczniowie po kolei prezentują opracowane przez siebie notki biograficzne. W tym czasie pozostała część klasy uzupełnia tabelę w zadaniu 1 w karcie pracy.

Po zakończeniu prezentacji wszystkich postaci prosimy o wykonanie zadań 2 i 3 w karcie pracy na podstawie podręcznika. Wspólnie sprawdzamy odpowiedzi.

Pytamy, czym jest kultura masowa. Następnie prosimy o zapoznanie się z treścią infografiki zamieszczonej w podręczniku (s. 294) i wykonanie polecenia 2.

Przedstawiamy rolę historiografii na przełomie XIX i XX w. Wprowadzamy pojęcie warszawskiej i krakowskiej szkoły historycznej.

III. PODSUMOWANIE

Zadajemy pytanie:

- Jakie były najważniejsze osiągnięcia Polaków w dziedzinie nauki w drugiej połowie XIX i początkach XX w.?

METODY KONTROLI

Uczniowie wykonują zadanie na stronie learningapps.org.

Pytamy wybrane osoby z klasy, kim byli: Maria Konopnicka, Maksymilian Gieryski, Helena Modrzejewska, Olga Boznańska.

PRACA DOMOWA

Przygotuj plakat, na którym przedstawisz wybraną przez siebie postać kultury i nauki poznaną na dzisiejszej lekcji. Na plakacie, oprócz wizerunku, powinny się znaleźć krótkie informacje biograficzne oraz dokonania.

ALTERNATYWA

Na stronie classtools.net stwórz konto (fakebooka) wybranej przez siebie postaci kultury i nauki poznanej na dzisiejszej lekcji.

Materiał realizowany na drugiej godzinie lekcyjnej

I. WPROWADZENIE

Podajemy temat (*Rola kultury w zachowaniu tożsamości narodowej*) i główny cel lekcji (*Dowiem się, jaką rolę odgrywała kultura polska w dziele zachowania tożsamości narodowej przez Polaków w dobie rusyfikacji i germanizacji*).

Pytamy uczniów, jakich znają twórców epoki pozytywizmu i Młodej Polski.

II. ROZWINIĘCIE

Rozdajemy w klasie karty pracy i prosimy o przypomnienie, czym charakteryzowały się krakowska oraz warszawska szkoła historyczna. Następnie uczniowie czytają teksty źródłowe w zadaniu 1 i wykonują opracowane do nich polecenia. Wspólnie sprawdzamy odpowiedzi.

Wyświetlamy film *Tego nie wiedzieliście o Skłodowskiej* lub odtwarzamy podcast *Maria Skłodowska-Curie*.

Potem prosimy o lekturę tekstu źródłowego *O problemach Marii Skłodowskiej-Curie w świecie nauki – rozważania Andrzeja Hennela* (1, s. 291–292) oraz pisemne wykonanie poleceń 1 i 2 z podręcznika (s. 292). Wspólnie sprawdzamy odpowiedzi.

III. PODSUMOWANIE

Uczniowie uzupełniają kartę pracy (zadanie 2). Następnie dyskutujemy nad podanymi odpowiedziami.

METODY KONTROLI

Zadajemy pytania:

- ▶ Jakie nurty w kulturze i sztuce istniały na przełomie XIX i XX w.?
- ▶ Czym charakteryzował się polski pozytywizm?

PRACA DOMOWA

Wykonaj polecenie 2 z podręcznika (s. 288).